עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פי"ח מהל' שגגות הלכה ט סמג עשין רטו:
ד ב מיי' פי"א מהל' תשובה הלכה ב:
ה ג מיי' פי"ח מהל' שגגות הלכה ט:
ו ד מיי' פי"ב מהל' עכו"ם הלכה א סמג לאוין נו טוש"ע י"ד סי' קפא סעיף א:

◆

מוסף רש"י

חייב על הראש שתים. על הקפת הראש חייב שתי מלקיות, דשתי פאות יש לו לראש, שהראש כשתי חתיכות, מקום השיער חתיכה אחת ומקום הפנים והזקן חתיכה אחת, ומתחברות זו עם זו כנגד האזן מלפניו, מקום שלועזין טנפל"א ושם נקרא פאה שזהו סוף הראש מקום חיבור הפרקים, ונמצא שיש לו שתי פאות, לידעא מכאן ולידעא מכאן, וחייב עליהן שתים (מכות כ. עי"ש).

◆

רבינו חננאל

מכדי תנא ממכות סליק. כלומר מסכת מכות השלים. מ"ט פתח אחריה מס' שבועות. ופשטנא איידי דתנא במכות וחייב

מכדי תנא ממכות סליק. אע"ג דקיימא לן (ע"ז דף ז.) דבתרי מסכתות אין סדר למשנה ה"מ לענין מחלוקת ואחר כך סתם שרבי לא שנה לתלמידיו המסכתות על הסדר אבל אחר שכתבן סדרן על מכונן כהוייתן זו אחר זו (ט): **חייב** על הראש שתים. נראה דאע"ג דעל הזקן אינו חייב אלא בתער כדאמר בפ' בתרא דמכות (דף כא.) דבעי' גילוח שיש בו השחתה *בהקפת הראש חייב אף במספרים כעין תער כדמוכח בפ' ג' מינים (נזיר דף מא: ושם) דקאמר אי כתיב ראשו ולא זקנו הוה אמינא תרתי משמע דאתי עשה ודחי לא תעשה ומשמע דהקפת כל הראש שמיה הקפה ואכתי בתער מנלן ולהכי כתיב זקנו ואי לא מחייב בהקפת הראש אלא בתער א"כ שפיר שמעינן מראשו דגילוח מצורע בתער מדאמר רחמנא דעשה דמצורע דחי לאו דהקפה והא דקתני בתוספתא דמכות גבי ראש דאינו חייב עד שיקיפנו בתער איכא למימר מאי תער כעין תער כדאשכחן פרק ב' נזירים (שם דף נח:) דאמר רב מיקל אדם כל גופו בתער ומפרש התם כעין תער וליכא למימר דהקפת הראש שרי במספרים ונקט בתוספתא דוקא תער לאפוקי מספרים ומ"מ מראשו לא שמעינן דגילוח מצורע בתער כיון דהקפת הראש אסור נמי במלקט ורהיטני דהא ודאי במלקט ורהיטני לא אפשר במצורע דגילוח כתיב ביה וא"כ מראשו ידעינן תער וכרבי אליעזר דאמר בפרק אלו הן הלוקין (מכות דף כא.) דמלקט ורהיטני נמי גילוח עבדי ליכא לאוקמי' דא"כ מזקנו נמי לא שמעינן תער דהא מלקט ורהיטני הוי גילוח שיש בו השחתה ומיהו מתורת כהנים דקתני יש בראש מה שאין בזקן שהראש אסור במספרים כבתער אין ראיה דבנזיר איירי דקתני התם מה ת"ל ראשו לפי שנאמר תער לא יעבור על ראשו וכו' והא מסיק מה ת"ל ראשו מה ת"ל זקנו מפני שיש בראש מה שאין בזקן כו':
ועל

על הטהור שאכל את הטמא ר' מאיר אומר כל השעירין כפרתן שוה על טומאת מקדש וקדשיו היה ר"ש אומר שעירי ראשי חדשים מכפרים על הטהור שאכל את הטמא ושל רגלים מכפרין על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף ושל יום הכפורים מכפר על שאין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף אמרו לו מהו שיקרבו זה בזה אמר להן יקרבו אמרו לו הואיל ואין כפרתן שוה היאך קרבין זה בזה אמר להם כולן באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו ר"ש בן יהודה אומר משמו שעירי ראשי חדשים מכפרין על הטהור שאכל את הטמא מוסיף עליהן של רגלים שמכפרין על טהור שאכל את הטמא ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף מוסיף עליהן של יום הכפורים [א] שהן מכפרין על הטהור שאכל את הטמא ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף ועל שאין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף אמרו לו מהו שיקרבו זה בזה אמר להם הן אמרו לו אם כן יהיו של יום הכפורים קרבין בראשי חדשים אבל היאך של ראשי חדשים קרבין ביום הכפורים לכפר כפרה שאינה שלה אמר להם כולן באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו ועל זדון טומאת מקדש וקדשיו שעיר הנעשה בפנים ויום הכפורים מכפרין על שאר עבירות שבתורה הקלות והחמורות הזדונות והשגגות הודע ולא הודע עשה ולא תעשה כריתות ומיתות בית דין שעיר המשתלח מכפר אחד ישראלים ואחד כהנים ואחד כהן משוח מה בין ישראלים לכהנים ולכהן משוח אלא שהפר מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו ר"ש אומר כשם שדם השעיר הנעשה בפנים מכפר על ישראל כך דם הפר מכפר על הכהנים כשם שוידויו של שעיר המשתלח מכפר על ישראל כך וידויו של פר מכפר על הכהנים: **גמ'** מכדי תנא ממכות סליק מאי שנא דתני שבועות משום דתני חייב על הראש שתים אחת מיכן ואחת מיכן
ועל

על טהור שאכל את הטמא. אדם טהור שאכל את הקודש טמא ובגמרא (ט:) מפרש מנא ליה. ואף על פי שאין בה חיוב כרת ניתנה כפרה זו על כך: **כל השעירים כפרתן שוה.** כל שעירי מוספין בין שעיר הנעשה בתוך דיוס הכפורים בין של רגלים בין של ראשי חדשים כפרתן שוה כולן מכפרים על כל בין על שאין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה לבסוף בין על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף בין על טהור שאכל את הטמא ונפקא מינה לטומאה שאירעה בין זה לזה. אבל שעיר הנעשה בפנים לא נחלקו עליו שאינו מכפר עם אלו ולא אלו תולין את תלייתו כשיש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף כדאמר בגמרא (דף ח:): **היה ר"ש אומר.** האי נקט לה משום דבעי למימר אמרו לו מהו שיקרבו זה בזה אם אבד שעיר שהופרש ליום הכפורים ונתכפרו באחר ונמצא זה ברגל או בראש חדש מהו שיקריב לשם שעירו של יום: **היאך יקריבו.** והלא כשהופרש לא לכפר על כפרה זו הופרש ורבי מאיר דקאמר להא בשלמא אי אמרינן כולן כפרתן שוה יקרב שהרי כולם כפרה אחת מכפרים אלא לדידך זה הופרש לכפר על שאין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף היאך יקרב לכפר ברגל על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף או בר"ח לכפר על טהור שאכל את הטמא: **כולן באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו.** כל להו וכיון דבכך שוין ואע"פ שכפרותיהן חלוקות יכול הוא ליקרב דהא לכפר על טומאת מקדש וקדשיו הופרש ועל טומאת מקדש וקדשיו הוא קרב: **משמו.** של ר"ש. וסתם ר"ש הוא ר"ש בן יוחאי: **ועל זדון טומאת מקדש וקדשיו.** סתמא היא: **הודע ולא הודע.** בגמ' (ה) מפרש לה: **אחד ישראל כו'.** בגמ' (ו) פריך מאי קאמר שבתחלה השוום והדר תני מה בין ישראל לכהנים: **אלא שהפר מכפר על הכהנים** גרסי' ול"ג שדם הפר: **אלא שהפר מכפר על הכהנים.** כל ששעיר הפנימי מכפר על ישראל דהיינו תליית יסורין דיש בה ידיעה בתחלה ולא בסוף וזדון טומאת מקדש וקדשיו וכן כפרת שעיר החיצון פרו של כהן הקרב ביוה"כ בפנים כמו שמפורש באחרי מות (ז) מכפר על הכהנים כדיליף בגמרא (ח): **רבי שמעון אומר וכו'.** לחלוק בא על שאומר למעלה אחד כהנים ואחד ישראלים שוין בכפרת שאר עבירות בשעיר המשתלח ואין חלוקין בכפרתן אלא בטומאת מקדש וקדשיו וקאמר ר' שמעון כשם שאתה מודה בדם השעיר הפנימי שמכפר על ישראל כפרתו בלא שום וידוי אלא כפרת הזית הדם שאין וידוי בשעיר הפנימי אלא במשתלח כך דם הפר מכפר בלא שום וידוי על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו אייתר ליה וידויו של פר במקום וידויו של שעיר המשתלח לכפר על הכהנים בשאר עבירות ואין להם כפרה בשעיר המשתלח: **גמ' ממכות סליק.** כך סדר המשנה שבועות אחר מכות: **על הראש.** על הקפת ראש שתים דהא פאת כתיב (ויקרא יט) ופאה לשון סוף וקצה הוא כמו (שמות כו) לפאת ים (שם) לפאת נגב מקום חיבור הגלגולת עם הלחי והן מקום הצדעין:
ועל

מסורת הש"ם

א) [לקמן ט.], ב) [עי' תוס' לק' י. ד"ה מהו], ג) [כריתות יח: כו.], ד) מכות כ., ה) [לקמן יב:], ו) [לקמן יג:], ז) [ויקרא טז], ח) [לקמן יג:], ט) [ועי' תוס' ב"ק קב. ד"ה אין ותוס' ר"ה כ"ח ב. ד"ה שנים ותוס' ר"ש ב"ב ג.].

◆

הגהות הב"ח

(א) במשנה מוסיף עליהן של יום הכפורים שהוא מכפר על הטהור:

◆

גליון הש"ם

תוס' ד"ה חייב וכו' בהקפת הראש חייב אף במספרים. לפ"ז נראה דגם במלקט ורהיטני חייב כיון דלא מקשי' ראש לזקן לענין מספרים מנ"ל לפטור בראש במלקט ורהיטני אף דתוס' כתבו אחר כך וליכא למימר דשרי במספרים וכו' דהקפת הראש אסור במלקט הרי דר"ל דלענין מספרים אתקש ולמלקט לא אתקש. היינו דאתקש רק לענין המפורש בקרא זו דלא תשחית דבעי' השחתה ולמלקט לא אתקש. אבל בהיפך לומר דלמלקט אתקש ולמספרים לא אתקש מה"ת נחלק וא"כ למה דפסקי' בש"ע סי' קפ"א ס"ג דראוי לחוש להאוסרים בהקפת הראש במספרים ה"נ יש לאסור במלקט וא"כ יהיה אסור לסרוק פאות הראש. ול"ע לדינא וכתבתי מזה בתשובה: